

Ga nou gauw

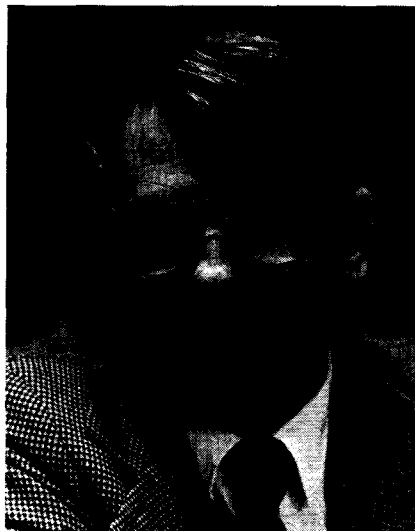
Het is nog maar de vraag of u wel met vakantie kunt. Hoe moet dat dan met de economie, met Gorbatsjov en met het milieu als u er niet bent? U wou toch niet zo maar de boel de boel laten?

Wat een problemen allemaal. Laten we eerst de economie even in orde maken. Daarbij moeten we opboksen tegen iets wat ik nog het beste kan omschrijven als een dubbele collectieve leugen-ombestwil. We maken elkaar wijs dat (1) de conjuncturele omslag nabij is en dat (2) we 400.000 werklozen hebben. Wat we bedoelen is: niet toegeven dat het goed blijft gaan. Als we de schrik er niet inhouden gaan we weer potverteren in de lonen en in de collectieve sector want die werkloosheid is zó weg bij het huidige tempo van 100.000 nieuwe banen per jaar. Dat zijn de verkeerde uitgangspunten. We hebben meer dan een miljoen structurele werklozen, dat is de reden waarom we ons vooralsnog moeten blijven matigen en ons moeten blijven inzetten dat het goed blijft gaan. Er is geen reden voor pessimisme over het conjunctuurverloop en de structurele werkloosheid is oplosbaar als we haar durven te onderkennen. Maar het gaat om meer dan een miljoen werklozen, ja, als we de vergeten groepen die uit de statistiek zijn weggeschreven weer in herinnering brengen: de boven 57-jarigen, de honderdduizenden die als een tikkeltje arbeidsongeschikt vervoegd zijn afgeschreven en de huisvrouwen die graag buiten de deur zouden werken.

Al deze mensen moeten aan het werk in de jaren negentig. Duurzame welvaart zal afhankelijk blijken van de mate waarin we er in slagen de participatiegraad in het arbeidsproces drastisch te vergroten. Dat is noodzakelijk om het sociale en economische draagvlak van de samenleving te verbreden, om het financieringstekort en de collectieve-lastendruk endogeen te verlagen, en om de vergrijzing op te vangen die aan het einde van deze eeuw doorzet. De grootste en dringendste opgave is de absorptie van de allochtonen. Onder Turken en Marokkanen in Nederland is de werkloosheid opgelopen tot meer dan 40%, het hoogste percentage in West-Europa, schrijft de WRR in zijn dezer dagen verschenen rapport *Allochtonenbeleid*. Het spijt me, maar dat rapport moet mee op vakantie, om u er van te overtuigen dat we niet voorbij kunnen blijven gaan aan wat zo'n percentage aanricht in de betrokken gemeenschap.

Meer in het algemeen vereist de oplossing van de werkloosheid een veel

D.J. Wolfson

grotere scholingsinspanning en een voortzetting van de terughoudende loonontwikkeling om de uitstekende uitgangspositie van Nederland in Europa verder uit te buiten. Voor potverteren is geen ruimte, maar de nieuwe Europese dynamiek is de voornaamste garantie dat het goed kan blijven gaan. Er zijn maar twee kwetsbare voorwaarden: we moeten het arbeidsaanbod op een betaalbare manier bij de veranderde vraag brengen (al gezegd), en de ondernemers moeten weer gaan ondernemen, nu de investeringsruimte weer beschikbaar is (al gezegd door Van Lede). Bij voldoening aan deze voorwaarden is er een groeipotentieel van 4-5% voor de jaren negentig, in een tweede integratiegolf die impulsen zal geven die terug doen denken aan de eerste golf van de jaren zestig. En de conjunctuur dan? Leg eens uit waarom die noemenswaard zou verzwakken. De perspectieven zijn zoning, we zijn meer inflatiebewust, de OPEC blijft ontregeld en de Europese vrees voor een harde landing van de dollar heeft plaats gemaakt voor een Amerikaanse zorg om de uitvoerkoop van hun activa. Omdat het hemd ook daar nader is dan de rok, zal dat ten langen leste leiden tot een Amerikaanse bijdrage aan het mondiale aanpassingsproces. En de schulden van de derde wereld? Die zijn een extra aansporing om bewust te blijven groeien, want gegeven onze gierigheid is die tijdbom alleen bij groei te demonteren.

Ook over meneer Gorbatsjov hoeft u zich niet ongerust te maken. Dat is een kat met zeven levens. Mijn achteruitstrevend lijfblad *The Economist* schrijft

al drie weken niet meer dat hij binnenkort wordt uitgerangeerd. Het ging weer prima in Duitsland. Die man begrijpt waar het om gaat: om joint ventures met technologie- en managementoverdracht om Rusland in beweging te krijgen en in economische wedijver te verweven met het westen. Het leverde deze keer nog niet veel op, maar dat wordt wel beter als wij dat ook gaan begrijpen. Next stop Tokyo, zou ik hopen. Het slechte nieuws komt nu uit China, maar dat is voor ons, vooralsnog, meer een menselijk dan een economisch of veiligheidsprobleem.

Ten slotte het milieu. Ook daar een breinbreker: het lijkt alsof het veel moet kosten, maar die kosten gaan voor de baat uit – we worden er beter van, ook in klassieke groeitermen. Het meest plausibele scenario dat het CPB berekende voor het Nationaal Milieubeleidsplan – een min of meer Europees gecoördineerde inspanning met de nadruk op structurele maatregelen – geeft verrassend gunstige uitkomsten voor de macro-economische draagbaarheid over een twintigjarige periode. Goed beschouwd is dat niet zo verrassend. Wat pas langzaam is doorgedrongen, is dat de milieurekening er al lang ligt in de vorm van achterstallig onderhoud. Tijdig onderhoud spaart al in deze generatie geld uit, dat snapt zelfs een automobilist. De maatregelen zijn dan ook, per saldo, kostenbesparend. Natuurlijk zullen bepaalde sectoren er wat meer aan moeten doen, omdat zowel doelmatigheid als rechtvaardigheid vereisen dat vervuilers verantwoordelijk worden gesteld. We zullen selectiever moeten groeien, met meer oog voor de mogelijkheden van milieuvriendelijke technologie. Van die technologie kan vooral de landbouw, als onze innovatiefste bedrijfstak, goed gebruik maken: je kunt je niet omkeren of Wageningen heeft een nieuw varken of een nieuwe mestverwerkingstechniek bedacht.

Kortom, het valt allemaal best mee. Mijn boodschap is eigenlijk dat u, als u na die openingszin nog doorgelezen hebt, nodig met vakantie moet. Gorbatsjov en de economie redden het wel. En de enige echte bedreiging voor ons milieu komt van de blij-dat-ik-rij-lobby in de rechtverluegel van de VVD. Ik denk dat de VVD daar zelf wel weg mee weet, maar zo niet, dan kunt u daar bij terugkomst nog iets aan doen. Ga nou gauw, tot 6 september!

D.J. Wolfson